

SPOT svetovanje Koroška: Samostojni podjetnik in status ekonomsko odvisne osebe

Zakon o delovnih razmerjih ZDR-1 (Uradni list RS, št. 102-01/12-16/45/2013) v 213. členu definira ekonomsko odvisno osebo kot osebo, ki je samozaposlena in na podlagi pogodbe civilnega prava (avtorska pogodba, podjemna pogodba, študentska napotnica, začasno in občasno delo upokojencev), osebno, za plačilo ali samostojno več časa opravlja delo v okoliščinah ekonomske odvisnosti in po statusu samostojnega podjetnika ne zaposluje drugih oseb. Naročnik, ki ima pridobljen status oblike d.o.o. (družba z omejeno odgovornostjo) ali d.d. (delniška družba) ter samostojni podjetnik, morata imeti poleg pogodbe civilnega prava sklenjeno tudi Pogodbo o medsebojnem sodelovanju (vzorec pogodbe dosegljiv na: https://www.racunovodja.com/eseinariji_stari/?doc=Vzorec_PogodbaOPoslovnemSodelovanjuZEkonomskeOdvisnoOsebo_Priponka).

Da je samostojni podjetnik ekonomsko odvisna oseba, pomeni, da najmanj 80 odstotkov svojih letnih prihodkov pridobi od enega naročnika za katerega opravlja delo, preostalih 20 odstotkov letnih prihodkov pridobi z opravljanjem svojega samostojnega dela v okviru statusa samostojnega podjetnika ali pri drugih naročnikih.

Po Zakonu o delovnih razmerjih ZDR-1 (Uradni list RS, št. 102-01/12-16/45/2013) (214. člen) je t.i. ekonomsko odvisni osebi zagotovljeno delovno pravno varstvo in se za to osebo uporabljajo slednje določbe:

- prepoved diskriminacije,
- zagotavljanje minimalnih odpovednih rokov, prepovedi odpovedi pogodbe v primeru neutemeljenih odpovednih razlogov,
- zagotavljanje plačila za pogodbeno dogovorjeno delo kot je primerljivo za vrsto, obseg in kakovost prevzetega dela, upošteva kolektivno pogodbo in splošne akte, ki zavezujejo naročnika ter obveznosti plačila davkov in prispevkov,
- uveljavljanju odškodninske odgovornosti.

Iz predhodno napisanega povzamemo, da ima ekonomsko odvisna oseba določene pravice, kot če bi bila pri tem naročniku dejansko zaposlena oziroma bi bila z njim v delovnem razmerju delodajalec – delavec. Na ta način bi lahko ekonomsko odvisna oseba v primeru kršenja pravic (predhodno navedena) s strani naročnika, uveljavljala svoje pravice pri pristojnem organu – na delovno socialnem sodišču. Naročnik se namreč z ekonomsko odvisno osebo zaveže z določenimi določbami in več ne more kar tako odpovedati pogodbe o delovnem sodelovanju brez utemeljenih odpovednih razlogov, kljub dokazilom. Prav tako mora naročnik v situaciji o morebitni odpovedi do samostojnega podjetnika upoštevati določene minimalne odpovedne roke, ki jih določa zakon.

Ekonomsko odvisna oseba je dolžna naročnika po zaključku koledarskega ali poslovnega leta obvestiti ter mu predložiti vso potrebno dokumentacijo vključno z dokazili, da se lahko presodi ali je le-ta oseba dejansko ekonomsko odvisna od tega naročnika. Namreč ni tako enostavno,

da si samostojni podjetnik avtomatsko pridobi status »ekonomsko odvisne osebe«. Ključno je, da samostojni podjetnik tega naročnika obvesti, brez tega obvestila samostojnemu podjetniku ne pripada nobena pravica, četudi se dejansko izkaže, da je ekonomsko odvisna oseba.

Pozornost moramo nameniti tudi temu, da v kolikor med samostojnim podjetnikom in naročnikom obstajajo elementi delovnega razmerja, delavec ne sme opravljati delo za naročnika kot samostojni podjetnik, ampak ga mora naročnik zaposliti in z njim skleniti Pogodbo o zaposlitvi in se delo nikakor ne sme opravljati na podlagi pogodbe civilnega prava.

Bistveni elementi delovnega razmerja opredeljeni v 4. členu ZDR-1(Uradni list RS, št. 102-01/12-16/45/2013):

- prostovoljna vključitev delavca v organiziran delovni proces delodajalca,
- delo za plačilo,
- osebno delo,
- nepretrgano opravljanje dela,
- delo po navodilih in pod nadzorstvom delodajalca.

Poleg predhodno naštetega smo pozorni tudi na ostale pokazatelje kot so:

- samostojni podjetnik in naročnik sta registrirana za isto dejavnost in tudi opravljata isto dejavnost,
- delo se opravlja v prostorih delodajalca, samostojni podjetnik pa z njim nima sklenjene Pogodbe o najemini poslovnega prostora,
- delo se opravlja v istem času, ki velja za ostale zaposlene (v časovnem obsegu 8 ur),
- samostojni podjetnik uporablja delovno opremo in ostala delovna sredstva podjetja,
- samostojni podjetnik opravlja delo po navodilih in pod nadzorom odgovorne osebe delodajalca, ki mu omogoča delo pri svojih strankah,
- ...ipd.

V kolikor Inšpekcijski delovni organ ugotovi kršitev, da gre za prikrito delovno razmerje, kjer se razmerje med delavcem in delodajalcem navzven prikazuje drugače kot je v resnici, ter z zavestnim namenom izogibanja se k plačilu visokih davkov in prispevkov ali zmanjšanju zaščite delavca, se le-to kaznuje z visokimi vrednostmi plačila kazni. Prikrito delovno razmerje velja za eno najpogostejših kršitev delovnopravne zakonodaje. Višina globe znaša od 3.000,00 eur do 20.000,00 eur.

Za SPOT svetovanje Koroška
RRA Koroška d.o.o.:
Danijela Uran, podjetniška svetovalka

Ravne na Koroškem, 30.10.2020

Viri:

1. Mladipodjetnik.si [online]. Dostopno na: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/poslovanje/ekonomsko-odvisne-osebe> (29.10.2020).
2. Informiran.si [online]. Dostopno na: <https://www.informiran.si/portal.aspx?content=ekonomsko-odvisna-oseba-delavec&showMenu=1&showRightFrame=1> (29.10.2020).
3. Računovodja.com [online]. Dostopno na: https://www.racunovodja.com/eseinarji_stari/?doc=Vzorec_PogodbaOPoslovnemSodelovanjuZEkonomskoOdvisnoOsebo_Priponka (30.10.2020).
4. Uradni list RS [online]. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/112301> (30.10.2020).

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska Unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj www.eu-skladi.si